

OpenAIRE a OpenAIREplus – od pilotního projektu v 7. RP k evropskému portálu otevřených výsledků výzkumu (nejen v Horizontu 2020)

Daniela TKAČÍKOVÁ
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava
daniela.tkackikova@vsb.cz

INFORUM 2013: 19. ročník konference o profesionálních informačních zdrojích.
Praha 21.–22. 5. 2013

Abstrakt

Tématem příspěvku je stručné zhodnocení výsledků řešení tříletého (2009–2012) projektu 7. rámcového programu (7. RP) Evropské komise (EK) OpenAIRE (Open Access Infrastructure for Research in Europe, jehož cílem bylo vybudování celoevropské sítě otevřených repozitářů poskytujících volný přístup k vědeckým publikacím autorů, kteří obdrželi finanční podporu ze 7. RP EK) nebo Evropské výzkumné rady (EVR). Cílem navazujícího projektu OpenAIREplus (2nd-Generation Open Access Infrastructure for Research in Europe, 2011–2014) je obohacení infrastruktury o propojení se souvisejícími datovými soubory, informacemi o projektech a autorech a rozšíření o výsledky projektů financovaných z dalších zdrojů (mimo EK a EVR), na mezinárodní i národní úrovni. Podpora otevřené vědy, viditelnosti a opakované využití výzkumných dat i podpora pro otevřené údaje z výzkumu, stejně jako propagace politik a doporučení otevřeného přístupu EK, jsou klíčovými úkoly obou těchto projektů. V příspěvku je dále vedle podrobnějšího shrnutí záměrů a dosud dosažených výsledků projektu OpenAIREplus popsána současná situace v České republice ve srovnání se situací ve státech účastníků projektu a shrnuty úkoly, které je nezbytné v oblasti otevřeného přístupu v České republice řešit. Další program EK na podporu výzkumu, Horizont 2020, bude potvrzením jejího závazku otevřeného přístupu. Česká republika jako členský stát Evropské unie je rovněž vázána Doporučením Komise ze dne 17. července 2012 o přístupu k vědeckým informacím a jejich uchování. Proto je nezbytné vytvořit i v České republice prostředí odpovídající potřebám a podmínkám otevřeného přístupu k výsledkům výzkumu financovaného z veřejných zdrojů.

1 Úvod

Cílem projektů OpenAIRE¹ a OpenAIREplus² financovaných Evropskou komisí (EK) v 7. rámcovém programu (7. RP) je vybudování infrastruktury a podpůrné sítě usnadňující vědeckou komunikaci (nejen) v Evropském výzkumném prostoru. Jde o projekty, které realizují politiku EK a jejich cílem je podpora všech oblastí výzkumu a vývoje. Nejsou zaměřeny na jednu vybranou vědní oblast, byť se jejich realizace v projektové fázi soustředí na spolupráci s určitými vybranými vědeckými komunitami (např. při zkoumání možností služeb pro správu vědeckých dat) či na podporu výzkumných pracovníků z několika vybraných tematických oblastí výzkumu při realizaci pilotního projektu otevřeného přístupu v 7. RP³, do kterého jsou zahrnuty jen projekty ze sedmi vybraných oblastí.

¹ <http://cordis.europa.eu/projects/246686>

² <http://cordis.europa.eu/projects/283595>

³ Open Access Pilot in FP7,
<http://ec.europa.eu/research/science-society/index.cfm?fuseaction=public.topic&id=1300>

2 Infrastruktura OpenAIRE a OpenAIREplus

Oba projekty jsou založeny na spolupráci dvou složek infrastruktury – technické a lidské. Současně tyto projekty využívají při realizaci požadavků a potřeb EK existující a dále rozvíjené infrastruktury, technologie, standardy a doporučení, jež jsou výsledkem řešení projektů jiných. A to nejen projektů financovaných EK, ale i projektů řešených s podporou grantových agentur mezinárodních či národních, včetně těch, které přesahují hranice Evropy.

Řešení obou projektů je proto založeno na již existujících infrastrukturách, a to jak na globální, tak lokální úrovni. Oba projekty totiž vycházejí z předpokladu, že souhrnné údaje na celoevropské či vyšší úrovni je možné získat z informací lokálních při respektování socio-kulturních i místních rozdílů všech účastníků (nejen) evropských projektů. Získané informace a výsledky analýz, stejně jako metody a technologická řešení, jimiž se k nim došlo, jsou pak využitelné nejen na nižší, např. národní nebo regionální úrovni, ale také mimo Evropu⁴.

Pojmy „globální“ a „lokální“ je však třeba chápat i jinak, nejen zeměpisně. Také z pohledu jednotlivých vědních oblastí či vědeckých komunit, které rovněž vykazují odlišnosti a mají rozdílné potřeby či využívají rozdílné metody a postupy k dosažení svých cílů.

Projekty OpenAIRE a OpenAIREplus i jejich výsledky mají v sobě již od počátku zakomponovanou rozmanitost, kterou se snaží účinně využít na podporu výzkumu, který je mezinárodní, přestože staví v mnohém na místních podmínkách.

Infrastruktura OpenAIRE tak vzniká na základě spolupráce lidí, repozitářů a technologií, které je propojují ve službu, jež má mnohonásobné využití pro různé účastníky vědecké komunikace: vědce, projektové manažery, poskytovatele finančních prostředků na výzkum, tvůrce vědní politiky, vydavatele, průmysl, malé i střední podniky, ale samozřejmě i pro běžnou veřejnost, pro občany, kteří výzkum financují ze svých daní a kterým by měly jeho výsledky pomáhat v nejrůznějších oblastech života.

3 Národní kanceláře otevřeného přístupu

Lidskou infrastrukturu, jejíž spolupráce a posílení je jedním z motivačních faktorů obou projektů, představují aktivity sítě tzv. Národních kanceláří otevřeného přístupu (National Open Access Desks, zkráceně NOADs) ve všech členských zemích Evropské unie⁵ (EU), v Norsku a v zemích těch účastníků projektu, které se k němu připojily v projektu OpenAIREplus (Island, Chorvatsko, Švýcarsko a Turecko).

V rámci evropské sítě mohou účastníci projektu sdílet zkušenosti a dobrou praxi. K tomu přispívají různé formy vzájemné komunikace a účast na workshopech⁶, konferencích⁷, seminářích a dalších odborných akcích, nejen těch, které jsou organizovány jako součást řešení projektů. NOADs působí v rozdílných národních prostředích výzkumu, ale nejen díky

⁴ Viz např. spolupráce v rámci COAR (Confederation of Open Access Repositories), <http://www.coar-repositories.org/>, nebo Research Data Alliance, <http://rd-alliance.org/>

⁵ Lucembursko není oficiálně účastníkem projektu. Zatím spolupracuje prostřednictvím Belgie. Nedávno (22. 4. 2013) byl uveden do provozu repozitář Université du Luxembourg s názvem ORBi^{lu}, <http://orbilu.uni.lu/>. Repozitář je budován ve spolupráci s Université de Liège, což je pro zasvěcené zřejmě již z jeho názvu, neboť ORBi je název repozitáře této univerzity, viz <http://orbi.ulg.ac.be/>. ORBi^{lu} je přízpusoben OpenAIRE.

⁶ OpenAIRE Interoperability Workshop, http://openaccess.sdum.uminho.pt/?page_id=1791; OpenAIRE/LIBER Workshop, <http://www.openaire.eu/cs/home/9-news-events/456-openaireliber-workshop-may-28-ghent-belgium>

⁷ OpenAIRE Conference 2012: „Enlightenment in the Knowledge Society: From Pilot to Service“, Göttingen State and University Library, 21. a 22. 11. 2012, viz <https://vimeo.com/channels/openaireconference2012>

oběma společným projektům, jsou součástí mezinárodní úrovně výzkumu. Také výzkumníci ve všech zemích, jimž zajišťují podporu a poskytují pomoc, spolupracují na řešení mezinárodních projektů, nejen těch, které jsou financovány EK.

Úkolem NOADs je propagace a podpora prosazování otevřeného přístupu různými cílenými aktivitami, směrem k vědcům, koordinátorům projektů, organizacím, správcům repozitářů, atd., prostřednictvím helpdesku OpenAIRE, workshopů a dalších forem podpory pro splnění podmínek grantových smluv s ohledem na otevřený přístup k publikacím.

4 Technická infrastruktura

OpenAIRE pracuje se sítí existujících lokálních institucionálních repozitářů i repozitářů oborově orientovaných a snaží se motivovat výzkumné pracovníky k tomu, aby je používali pro auto-archivaci svých publikací. Současně jsou výzkumníci vedeni k tomu, aby publikovali v existujících otevřeně přístupných časopisech.

Klíčovým pojmem je při řešení obou projektů **interoperabilita**, schopnost systémů vzájemně si poskytovat služby a účinně spolupracovat. Prostředkem, jak interoperability na různých úrovních dosáhnout, je pak přesné dodržování společných standardů. To je nezbytným předpokladem spolupráce, jak lidské, tak technické infrastruktury.

Technická infrastruktura OpenAIRE je výsledkem mnohostranného úsilí, díky kterému je možné při jejím budování využívat již existující výsledky z oblasti vědecké komunikace a otevřeného přístupu, jimiž jsou především repozitáře pro publikace a výzkumné údaje a datové infrastruktury, otevřeně přístupné časopisy, systémy poskytovatelů finanční podpory výzkumu, rejstříky autorit, údaje o využívání repozitářů i služby třetích stran.

OpenAIRE je distribuovaná datová infrastruktura založená na softwarovém rámci D-NET⁸, který byl vytvořen v projektech DRIVER (I, II⁹). Technologie byly znovu využity jako základ pro služby OpenAIRE a jsou dále rozvíjeny v OpenAIREplus. Nejen tato opakovaně použitá technologie vyvinutá v projektech financovaných 7. RP v dřívějších letech je potvrzením správné koncepce infrastruktury využívající existující funkční řešení.

Současný datový model OpenAIRE je přizpůsoben datovému modelu CERIF¹⁰, který je mezinárodním standardem pro komunikaci národních informačních systémů a měl by usnadňovat výměnu dat o výzkumu. Je doporučován EK pro informační systémy o výzkumu.

5 Projekt OpenAIRE a jeho výsledky

Tři hlavní cíle projektu OpenAIRE byly splněny:

Byly vybudovány podpůrné struktury pro výzkumné pracovníky při ukládání publikací z výzkumných projektů 7. RP založením evropského helpdesku dostupného ve všech členských státech EU provozem a spoluprací 27 národních kanceláří otevřeného přístupu (NOADs). Vzhledem k tomu, že řešení rozšiřujícího projektu OpenAIREplus bylo zahájeno 1. 12. 2011, tzn. rok před dokončením projektu OpenAIRE, rozšířil se počet NOADs na

⁸ D-Net Software Toolkit, <http://www.d-net.research-infrastructures.eu/>

⁹ Digital repository infrastructure vision for European research, <http://cordis.europa.eu/projects/212147>; více <http://www.driver-community.eu/>

¹⁰ CERIF Datamodel, <http://www.eurocris.org/Index.php?page=CERIFreleases&t=1>; viz též informace o spolupráci OpenAIRE a euroCRIS: euroCRIS and OpenAIRE work together to enable data exchange with CRIS, <http://www.openaire.eu/cs/component/content/article/9-news-events/447-eurocris-and-openaire-work-together-to-enable-data-exchange-with-cris>

32 (včetně Lucemburska, které ovšem není oficiálním účastníkem projektu). Oba projekty se prolínají nejen v této oblasti. Závěrečná konference projektu OpenAIRE v listopadu 2012¹¹, tak již současně byla prezentací výsledků prvního roku řešení projektu OpenAIREplus.

Byla vybudována a je provozována elektronická infrastruktura pro nakládání s recenzovanými články a s dalšími typy publikací (preprinty nebo konferenčními publikacemi). Toho je dosaženo prostřednictvím **portálu OpenAIRE**¹², který je branou pro všechny úrovně uživatelských služeb nabízených vybudovanou e-infrastrukturou. Umožňuje přístup (vyhledáváním i prohlížením) k vědeckým publikacím, poskytuje prostředí pro auto-archivaci publikací, vyžádání publikací i další přidané funkčnosti (post-autorské nástroje, monitorovací nástroje prostřednictvím analýzy dokumentů a statistik jejich využívání). Technická infrastruktura OpenAIRE byla oficiálně uvedena do provozu v roce 2010¹³. Od té doby došlo k řadě změn a rozšíření možností pro její využívání všemi zúčastněnými stranami.

Spolupráce s několika oborovými komunitami za účelem prozkoumání požadavků, postupů, podnětů, workflow, datových modelů a technologií pro ukládání, zpřístupňování a jiné nakládání se soubory vědeckých dat různých forem v kombinaci s vědeckými publikacemi, byla jedním z podnětů pro navazující projekt OpenAIREplus a jeho realizaci.

Portál OpenAIRE se stal referenčním bodem pro otevřený přístup v Evropě. Jedním z výsledků projektu je i otevřeně přístupná publikace s názvem *Implementing Open Access Mandates in Europe: OpenAIRE Study on the Development of Open Access*¹⁴, která poskytuje přehled o současném stavu a připravenosti k realizaci politik otevřeného přístupu v Evropě. Ve studii jsou popsány politiky otevřeného přístupu zavedené poskytovateli finančních prostředků na výzkum, politiky vydavatelů i institucionální politiky a povinnosti otevřeného přístupu, stav implementace těchto politik na národní i mezinárodní úrovni, ale také národní strategie, které otevřený přístup chtějí zavést a uplatňovat v rámci národních politik výzkumu a vývoje.

Projekt OpenAIRE byl oceněn první cenou jako úspěšný projekt v kategorii *Better society* v soutěži *E-infrastructure success stories*¹⁵ za podporu otevřené vědy v Evropě.

6 Rozšíření OpenAIRE

V průběhu řešení první fáze projektu OpenAIRE došlo k jeho významnému rozšíření směrem k celoevropské vědecké informační infrastruktuře.

OpenAIRE se původně soustředil na propojení publikací s projekty EK a byl zaměřen především na podporu implementace zvláštního dodatku 39 v grantových smlouvách (Special Clause 39, SC39) v pilotním projektu otevřeného přístupu EK. Strategicky byl postaven na využívání existující repozitářové infrastruktury v Evropě a na využití projektů DRIVER pro tento účel. Hlavním cílem technické infrastruktury bylo proto sklizení OAI¹⁶ repozitářů a propojení článků s projekty 7. RP a projekty EVR prostřednictvím systému EK (s využitím údajů v databázi e-CORDA).

¹¹ Enlightenment in the Knowledge Society: From Pilot to Service, <http://www.openaire.eu/en/programme>

¹² <http://www.openaire.eu/>

¹³ <http://e-zdroje.vsb.cz/infrastruktura-projektu-openaire-uvvedena-do-provozu/>

¹⁴ Schmidt, Birgit a Iryna Kuchma. *Implementing Open Access Mandates in Europe: OpenAIRE Study on the Development of Open Access*. Göttingen: Universitätsverlag Göttingen, 2012. ISBN 978-3-86395-095-8.

Dostupné z: http://webdoc.sub.gwdg.de/univerlag/2012/oa_mandates.pdf

¹⁵ <http://www.isgtw.org/spotlight/e-infrastructure-success-stories>

¹⁶ Open Archives Initiative, <http://www.openarchives.org/>

Pravidla OpenAIRE pro repozitáře byla založena na Pravidlech DRIVER¹⁷ se zacílením na požadavky EK v pilotním projektu OA. Sklizeny měly být recenzované časopisecké články, prostřednictvím čísla grantové smlouvy měly být propojeny s projekty EK a měl být (s ohledem na SC39) zobrazen režim přístupu a období embarga, pokud plný text uložený v repozitáři nebyl otevřeně přístupný okamžitě. Na tom byla postavena Pravidla OpenAIRE, jimž je třeba přizpůsobit repozitáře (ale také otevřené časopisy).

Na základě získaných zkušeností při realizaci výše uvedeného úkolu bylo možné zobecnit výsledky a rozšířit řešení projektu o další témata. Ukázalo se například, že propojení publikací s projekty není užitečné jen pro EK, ale i pro další poskytovatele finanční podpory na výzkum na národní i mezinárodní úrovni. To znamená, že okruh publikací zařazených do OpenAIRE není nutné omezovat jen na publikace z projektů EK. Objevily se další možnosti, např. propojení publikací s datovými sadami. Ukázalo se také, že vzájemné vazby mezi publikacemi a projekty se dají zjistit i jiným způsobem než sklízením metadat z repozitářů přizpůsobených pravidlům OpenAIRE, a sice vytěžováním textů na základě jejich obsahu.

7 Projekt OpenAIREplus a jeho plány

V rámci projektu OpenAIREplus dochází významným způsobem k rozšíření typů výsledků výzkumu, které jsou do OpenAIRE zahrnuty. Zatímco původně se zájem soustředil na recenzované publikace, a to především na časopisecké články, které jsou výstupy z projektů 7. RP, nyní jsou do OpenAIRE zahrnovány i další dokumenty z výzkumu, prakticky všechny typy vědeckých publikací v různých formátech (včetně např. audiovizuálních záznamů přednášek z konferencí): časopisecké články, zprávy, working papers, konferenční materiály, vysokoškolské kvalifikační práce, prezentace, postery apod.

V brzké době budou do OpenAIRE zahrnuty informace o otevřeně přístupných publikacích sklizené infrastrukturou DRIVER¹⁸. Zdroje dat tak budou rozšířeny o validované repozitáře a otevřeně přístupné časopisy přizpůsobené Pravidlům DRIVER.

Zdroji dat pro OpenAIRE budou vedle repozitářů a otevřených časopisů také systémy CRIS¹⁹, repozitáře s výzkumnými údaji (datové archivy), rejstříky entit aj. Dojde rovněž k prohloubení spolupráce s dalšími službami (CrossRef²⁰, ResearcherID²¹, ORCID²² apod.). A také s ohledem na propojení výzkumných údajů s publikacemi i k rozšíření spolupráce s projekty a iniciativami zaměřenými na tuto oblast (DANS²³, ENGAGE²⁴, EUDAT²⁵, EPOS²⁶, PANGAEA²⁷, RECODE²⁸, REIsearch²⁹ aj.) a rovněž s poskytovateli finančních prostředků na výzkum (v současnosti probíhá spolupráce s Wellcome Trust³⁰).

¹⁷ <http://www.driver-support.eu/managers.html>

¹⁸ <http://search.driver.research-infrastructures.eu/>

¹⁹ Current Research Information Systems

²⁰ <http://www.crossref.org/>

²¹ <http://www.researcherid.com/>

²² <http://orcid.org/>

²³ <http://www.dans.knaw.nl/en>

²⁴ <http://www.engagedata.eu/>

²⁵ <http://www.eudat.eu/>

²⁶ <http://www.epos-eu.org/data-products/>

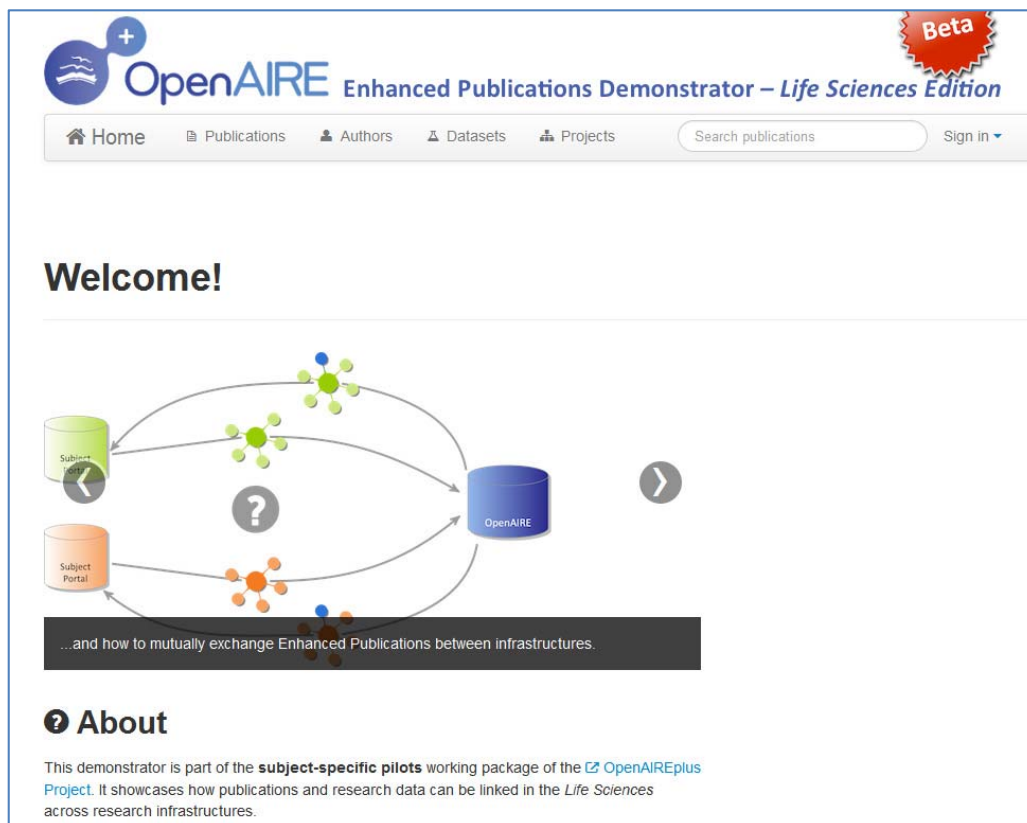
²⁷ <http://www.pangaea.de/>

²⁸ <http://recodeproject.eu/>

²⁹ <http://www.reisearch.eu/>

³⁰ <http://www.wellcome.ac.uk/>

Repozitáře s výzkumnými údaji³¹ jsou do infrastruktury začleněny s cílem propojit s nimi publikace, se kterými tyto výzkumné údaje souvisejí³².

Obr. 1 Jak vypadá nový typ publikace, se můžete podívat pomocí demonstrátoru³³

Údaje o projektech financovaných EK jsou rozšířeny o projekty financované na národní či mezinárodní úrovni, včetně projektů soukromých grantových agentur.

Infrastruktura OpenAIRE je připravena i pro ukládání výzkumných materiálů, pro které není k dispozici jiný vhodný prostor. Autorům, kteří nemají možnost uložit své publikace do institucionálního či tematického repozitáře, je určen repozitář spravovaný v CERN, tzv. „sirotčí repozitář“³⁴ (OpenAIRE Orphan Record Repository). Tento přejmenovaný repozitář OpenAIRE ZENODO bude nově k dispozici i pro ukládání datových sad. Repozitář je dostupný z portálu OpenAIRE, který je vstupní branou pro všechny potřebné aktivity³⁵.

Infrastruktura je budována tak, aby poskytovala potřebné služby pro vědce, poskytovatele dat a pro manažery výzkumu. K tomu slouží technická infrastruktura OpenAIRE, která i po změnách a rozšíření obsahu využívá stále otevřené standardy, jako jsou OAI-PMH, metadatové schéma DataCite³⁶ či CERIF-XML. Různé úrovně kompatibility pro účely interoperability zajišťují pravidla OpenAIRE³⁷.

³¹ Více informací o výzkumných údajích např. na <http://knihovna.vsb.cz/open-access/open-data.htm>

³² <http://www.openaire.eu/cs/component/content/article/76-highlights/443-its-all-in-the-context>

³³ <http://129.70.12.31/oademonstrator/>

³⁴ <http://openaire.cern.ch/>; pro jeho vybudování byl využit software Invenio, <http://invenio-software.org/>

³⁵ <https://openaire.cern.ch/deposit?style=portal>

³⁶ <http://www.datacite.org/>

³⁷ Připravují se Guidelines for Literature Repository managers version 3.0 a Guidelines for Data Archive Managers version 1.0.

Služby, které bude OpenAIRE zajišťovat, poskytnou nástroje pro koordinátory projektů (pomoc při vykazování výsledků a jejich šíření), pro administrátory výzkumu (měření otevřeného přístupu a jeho dopadu na výzkum, agregované statistiky pro další výzkum), pro národní grantové agentury a infrastruktury výzkumu (informace o výstupech projektů, dopady výzkumu v dané zemi), pro institucionální administrátory výzkumu (propojení na systémy typu CRIS, výstupy a dopady výzkumu dané instituce). OpenAIRE bude rovněž poskytovat informace pro statistická vyhodnocení nejrůznějšího typu pro různé účely, např. monitorování politik otevřeného přístupu k výsledkům výzkumných projektů (pro účely zhodnocení pilotního projektu otevřeného přístupu v 7. RP porovnání počtu publikací s ohledem na způsoby jejich zpřístupnění: open access, closed access, restricted access, embargo).

Obr. 2 Informace o projektu a k němu se vztahujících publikacích na portálu OpenAIRE

8 Evropská komise a otevřený přístup

EK dlouhodobě podporuje model otevřeného přístupu k výsledkům výzkumu, k publikacím i k údajům z výzkumu. Otevřený přístup je nejen službou výzkumu a inovacím, ale tento model představuje rovněž lepší návratnost investic vložených do výzkumu. Současně jde o to, aby výsledky výzkumu mohly být využívány všemi, tj. výzkumnými pracovníky i občany, a aby všichni, kteří je potřebují, k nim ve všech 27 členských státech EU měli rovný přístup.

Je proto nezbytné, aby členské státy přijaly podobný přístup k výsledkům výzkumu financovaného v rámci svých vlastních programů na podporu výzkumu a vývoje.

Koordinace těchto opatření je důležitá, neboť jde také o podmínky pro výzkumné pracovníky. Ti pracují interdisciplinárně a mezinárodně, a proto je pro ně výhodné, pokud jsou podobné či shodné podmínky i v ostatních zemích. Harmonizace podmínek má význam pro mezinárodní mobilitu vědců, a to i pokud jde o plnění požadavků grantových agentur na

otevřený přístup. Služby, které poskytují podporu výzkumu, proto musí překračovat hranice a měly by být víceméně shodné, nejen v Evropě, ale i mimo ni, aby plnění požadavků kladených na výzkumné pracovníky nepředstavovalo komplikované administrativní zatížení, navíc odlišné v závislosti na místních podmínkách.

Doporučení Komise ze dne 17. července 2012 o přístupu k vědeckým informacím a jejich uchování³⁸ (2012/417/EU) členskými státy EU vychází sice z politiky EK v programech na podporu výzkumu, ty ovšem představují jen asi 10 % z celkové finanční podpory výzkumu v Evropě. Na řešení financovaných projektů se však podílejí výzkumní pracovníci ze všech evropských zemí a jsou do nich zapojeni i mimoevropští výzkumníci. Proto jsou politiky EK určitým standardem pro tuto oblast a EK právem očekává, že obdobná opatření budou učiněna i na národní úrovni.

The screenshot shows the CORDIS (Community Research and Development Information Service) website. The main heading is "EU Research Projects". The specific project displayed is "INDECT: Intelligent information system supporting observation, searching and detection for security of citizens in urban environment". The project dates are "From 2009-01-01 to 2013-12-31". The main objectives are listed as: "to develop a platform for: the registration and exchange of operational data, acquisition of multimedia content, intelligent processing of all information and automatic detection of threats and recognition of abnormal behaviour or violence, to develop the prototype of an integrated, network-centric system supporting the operational activities of polic...".

Project details:

- Project reference: 218086
- Status: Execution
- Total cost: EUR 14 984 466
- EU contribution: EUR 10 906 984
- Programme acronym: FP7-SECURITY
- Subprogramme area: SEC-2007-1.2-01
- Contract type: Collaborative project (generic)

Results:

- Periodic Report Summary 1 - INDECT (Intelligent information system supporting observation, searching and detection for security of citizens in urban environment)

Documents:

- Periodic Report 1 - INDECT (Intelligent information system supporting observation, searching and detection for security of citizens in urban environment)

Publications (39):

- SIP registration stress test
Vozňák, Miroslav - Rozhon, Jan
- Delay variation model for RTP flows in network with priority queueing
Vozňák, Miroslav - Halas, Michal - Řezáč, Filip - Kapičák, Lukáš
- E-model improvement for speech quality evaluation including codecs tandeming
Vozňák, Miroslav - Tomeš, Martin - Václavíková, Zuzana - Halas, Michal

Obr. 3 Informace o projektu a k němu se vztahujících publikacích v systému CORDIS³⁹

9 Česká republika a otevřený přístup

Vztah k podpoře a prosazování otevřeného přístupu se odráží na různých úrovních a jeho výsledkem je formulace politik a povinností otevřeného přístupu ze strany účastníků procesu

³⁸ Doporučení Komise ze dne 17. července 2012 o přístupu k vědeckým informacím a jejich uchování (verze HTML): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:194:0039:01:CS:HTML>; verze PDF: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:194:0039:0043:CS:PDF>

³⁹ <http://cordis.europa.eu/projects/218086>

vědecké komunikace. Doporučení a požadavky na otevřený přístup i postoj vydavatelů k nim definují:

- národní politiky otevřeného přístupu,
- politiky otevřeného přístupu poskytovatelů finanční podpory na výzkum,
- institucionální politiky a povinnosti otevřeného přístupu,
- vydavatelské politiky otevřeného přístupu.

Vzhledem k tomu, že v České republice není doposud formulována národní politika otevřeného přístupu k výsledkům výzkumu a vývoje, je postoj k otevřenému přístupu u většiny účastníků procesu vědecké komunikace rezervovaný, zkreslený, někdy až negativní. Přispívá k tomu i současný způsob hodnocení výzkumu, který nemotivuje výzkumné pracovníky k tomu, aby sami aktivně publikovali v otevřených časopisech nebo ukládali preprinty či postprinty svých publikací do repozitářů. Způsoby vykazování výsledků i nástroje, které se pro tento účel využívají, jsou právem výzkumnými pracovníky považovány za nepříjemnou administrativní zátěž. Nelze se tedy divit, že představa, že by měli ještě ukládat publikace do repozitářů, není pro ně příliš lákavá. Infrastruktura OpenAIRE však poskytuje příklad, že jde vše zjednodušit a že není nutné mnohonásobně takřka shodné informace vykazovat či dokonce posílat velká množství dat do jiných systémů.

Neznamená to samozřejmě, že bychom v České republice stáli zcela mimo iniciativy otevřeného přístupu k publikacím či výzkumným údajům⁴⁰, ale zjevně zde chybí ten důležitý impuls, který by procesu dal řád a na který české prostředí výzkumu, vývoje a inovací stále čeká. Doporučení EK (2012/417/EU), které je výsledkem poměrně dlouhé cesty, i celoevropské infrastrukturní projekty, do kterých Česká republika zapojena je, jsou základem, na kterém lze národní strategii otevřeného přístupu vybudovat a realizovat.

10 Závěr

Výsledky pilotního projektu otevřeného přístupu v 7. RP, podpůrné infrastruktury, včetně OpenAIRE, i očekávání EK ve vztahu k členským státům EU (implementace otevřeného přístupu na základě doporučení 2012/417/EU) vedly EK k nastavení podmínek v novém rámcovém programu na podporu výzkumu a vývoje Horizont 2020⁴¹. V tomto programu budou mít řešitelé povinnost zpřístupnit publikované recenzované články v režimu otevřeného přístupu ve všech tematických oblastech podpory (s obdobím embarga 6 nebo 12 měsíců). Pilotní projekt otevřeného přístupu bude v programu Horizont 2020 zaměřen na údaje z výzkumu. Prioritou programu je podpora ukládání publikací i údajů do otevřených repozitářů, tedy tzv. zelené cesty otevřeného přístupu. Finanční prostředky na publikování v otevřených časopisech (na úhradu poplatků za zpracování článků) bude možné refundovat v době řešení projektu, nově pak i později po jeho skončení za předem definovaných podmínek.

Projekty OpenAIRE i OpenAIREplus jsou součástí promyšlené mozaiky vzájemně spolupracujících služeb, které využívají výsledky řešení dalších infrastrukturních projektů EK na podporu výzkumu a využívání jeho výsledků. Mohou být inspirací i podnětem pro národní prostředí výzkumu a vývoje v České republice.

⁴⁰ <http://www.openaire.eu/cs/open-access/country-information/czech-republic->

⁴¹ http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm?pg=home&video=none